

Telletrang og telletvang fra renessansen til KI

Prof. Emil A. Røyrvik
NTNU
Analysedagen 2025

ANMELDELSER

Tellekorpsets seiersmarsj

Alf Prøysens tellende geitekillling har fått verdensherredømme. Skal han telle deg også?

De som teller: Vi lever i et samfunn hvor de numeriske målingene fortrenger det som skal beskrives, mener forfatterne av boken *Trangen til å telle*. I Statistisk Sentralbyrås staseri ble det arbeidet ivrig med Jordbrukstelingen for 1938. Aftenposten / NTB Scanpix

Trond Berg Eriksen

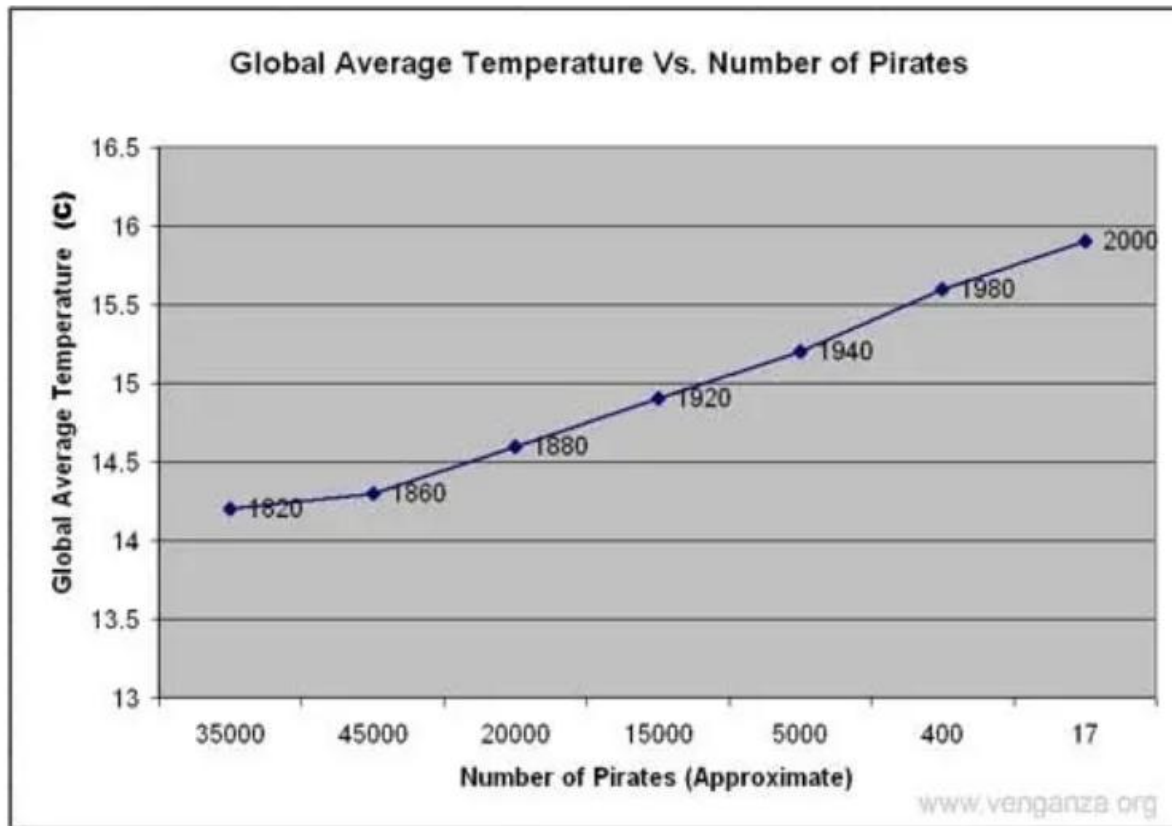
TORD LARSEN OG EMIL A. RØYRVIK (RED.)

Trangen til å telle

Objektifisering, måling og standardisering
som samfunnspraksis

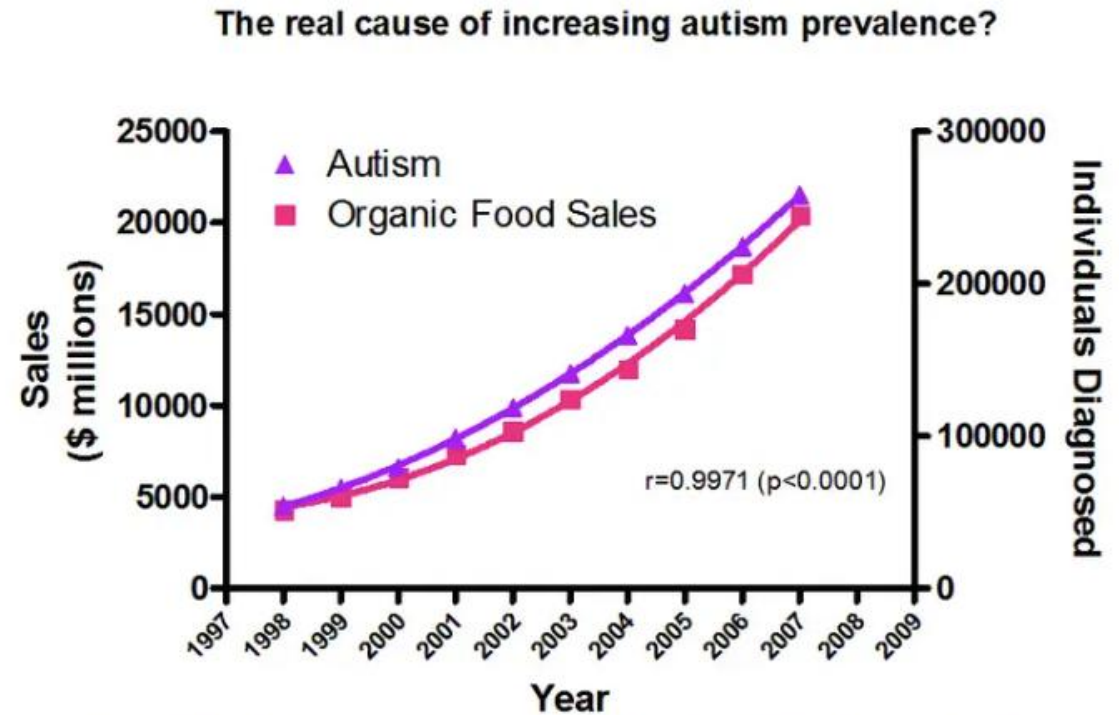
To robuste korrelasjoner

2. A pirate shortage caused global warming.

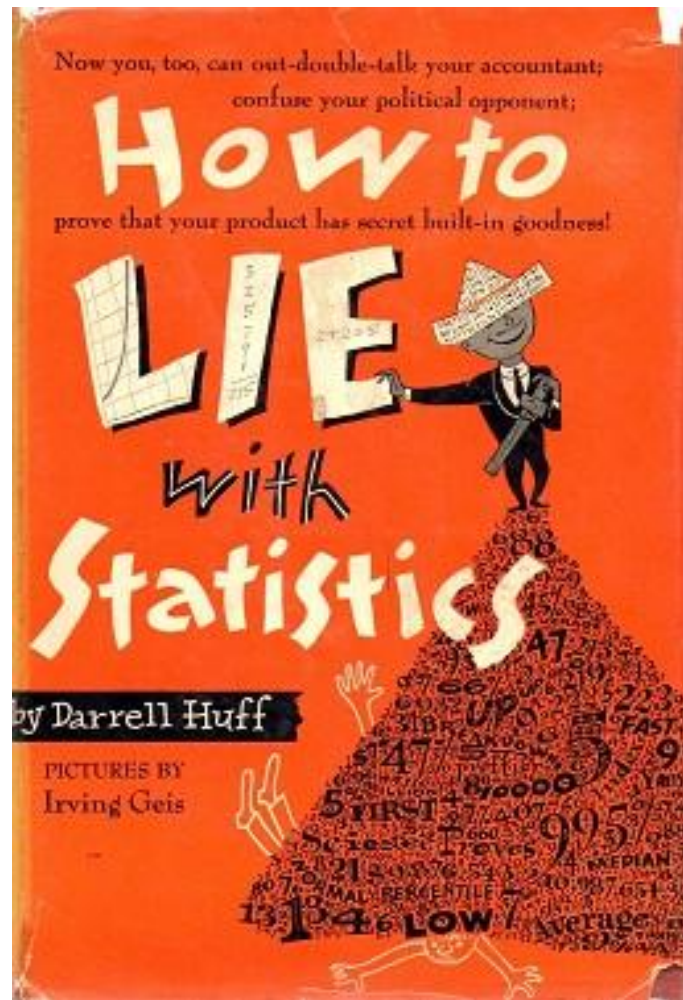
venganza.org

4. Eating organic food causes autism.

Sources: Organic Trade Association, 2011 Organic Industry Survey; U.S. Department of Education, Office of Special Education Programs, Data Analysis System (DANS), OMB# 1820-0043; "Children with Disabilities Receiving Special Education Under Part B of the Individuals with Disabilities Education Act"

Standard innføringsbok «analysefolket»?

Darrell Huff, 1954

The advertisement features a white spray bottle of Adoken Hand Sanitizer on the right. The bottle label says 'AdOKEN Premium HAND SANITIZER NO-RINSE with Moisturizer & Emollient 75% Alcohol & Chlorhexidine Hand Antiseptic SPRAY TYPE 60ml'. On the left, a list of benefits is shown with icons: 'CONVENIENT SPRAY EASY TO CARRY AND USE', 'KILLS 99.9% GERMS KILL GERMS & VIRUS INSTANTLY', 'LONG LASTING PROTECTION LONG DURATION OF GERM PROTECTION', 'NON-STICKY & NON RINSE NO NEED TO RINSE WITH WATER', 'QUICK DRY USE ANYTIME ANYWHERE AT CONVENIENT', and 'MOISTURIZING KEEP SKIN SMOOTH AND COMFORT'. Above the list is a red shield icon with a crossed-out germ and the text 'KILLS 99.9% GERMS'. To the right of the list is a yellow circular seal that says 'APPROVED BY KKM DILULUSKAN OLEH (NOT200303043K) SUITABLE FOR MEDICAL USE'. In the top right corner is a black circle with 'FFO' in white. At the bottom, a red banner with a white truck icon says '1-3 DAYS DELIVERY'. The website 'fitnessfactoryoutlet.my' is at the bottom left, and '© FITNESS FACTORY OUTLET. ALL RIGHT RESERVED.' is at the bottom right.

Yep, Cheap Wine Really Does Taste Better if You Increase The Price Tag

HUMANS 25 March 2021 By CARLY CASSELLA

(Zachariah Hagy/Unsplash)

In 2002, one of the most prestigious restaurants in New York City [served four Wall Street workers](#) its most expensive bottle of wine: a US\$2,000 Mouton Rothschild from 1989.

After it was decanted, the host of the group, a self-reported wine connoisseur, twirled his glass, took a sip and [began praising the wine for its purity](#). Blissfully ignorant, the group had accidentally been given the cheapest bottle of wine on the menu, a Pinot noir valued at just US\$18.

WINE LIFESTYLE

The Psychology of Wine: Why We Think Expensive Wine Tastes Better

Markedsføringens «placebo-effekt»: opplevelse/erfaring formes av (kvantitativ) forventning

How Numbers Can Ruin Your Life

5 MINUTE READ

Colorful numbers on blue background

Getty Images

BY MICHAEL DAHLEN AND HELGE THORBjørnsen MARCH 11, 2023 7:00 AM EST

Dahlen is Professor at Stockholm School of Economics and Thorbjørnsen is Professor at Norwegian School of Economics. Together, they've written the book [More Numbers Every Day](#)

IDEAS

GIRL-MATH

GIRL MATH
GIRL MATH
GIRL MATH
GIRL MATH

IF I PAY WITH CASH,
IT'S FREE.

IF I RETURN SOMETHING, I MADE MONEY!

If something is less
than \$5, it's free.

IF I USE THAT RETURN
MONEY TO BUY SOMETHING
ELSE, THEN IT'S FREE.

BUT I have a coupon!

IF I DON'T SPEND
THE EXTRA \$20 TO

Since I didn't buy

It's on sale so

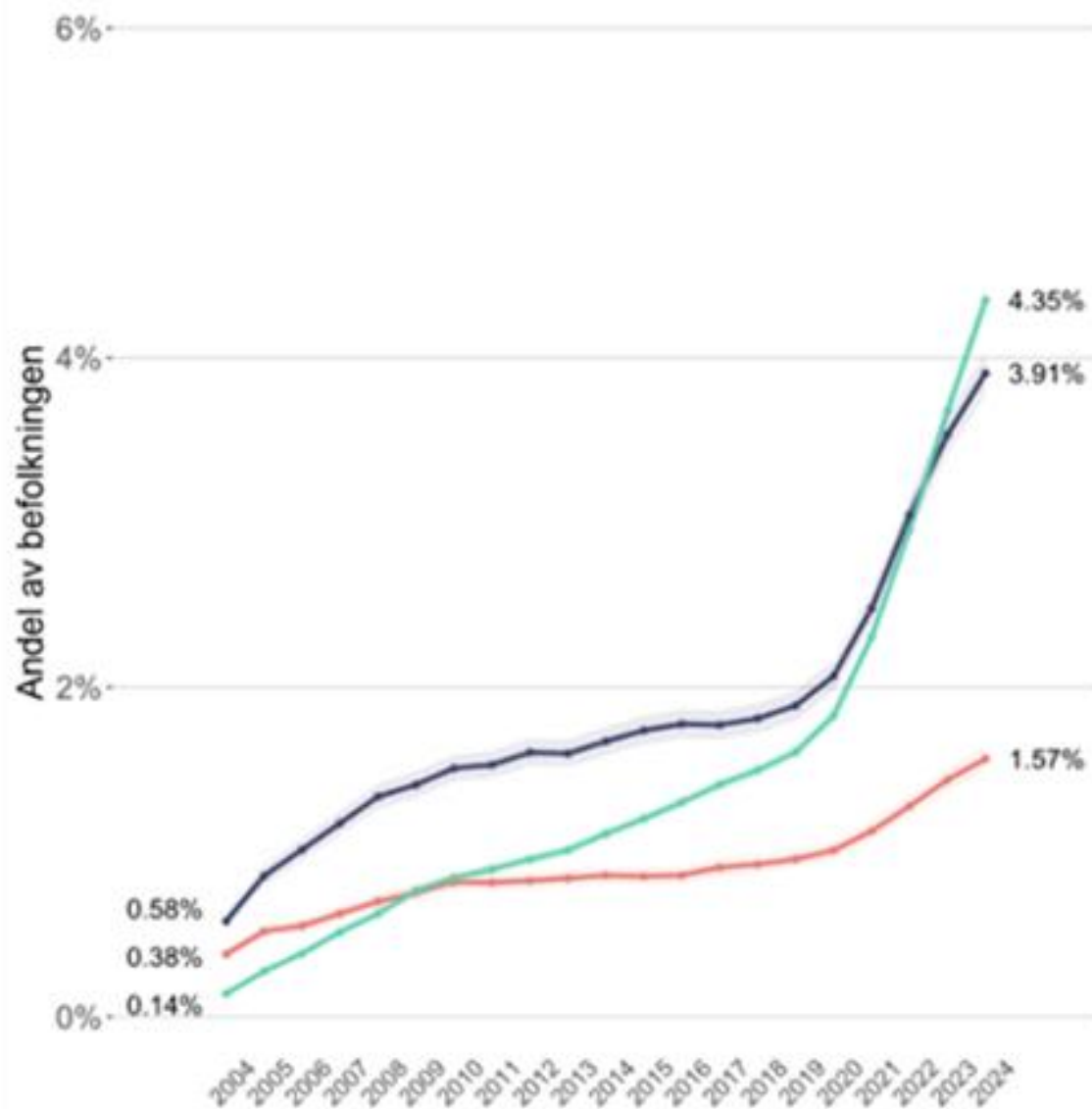
ANCHORING EFFECT

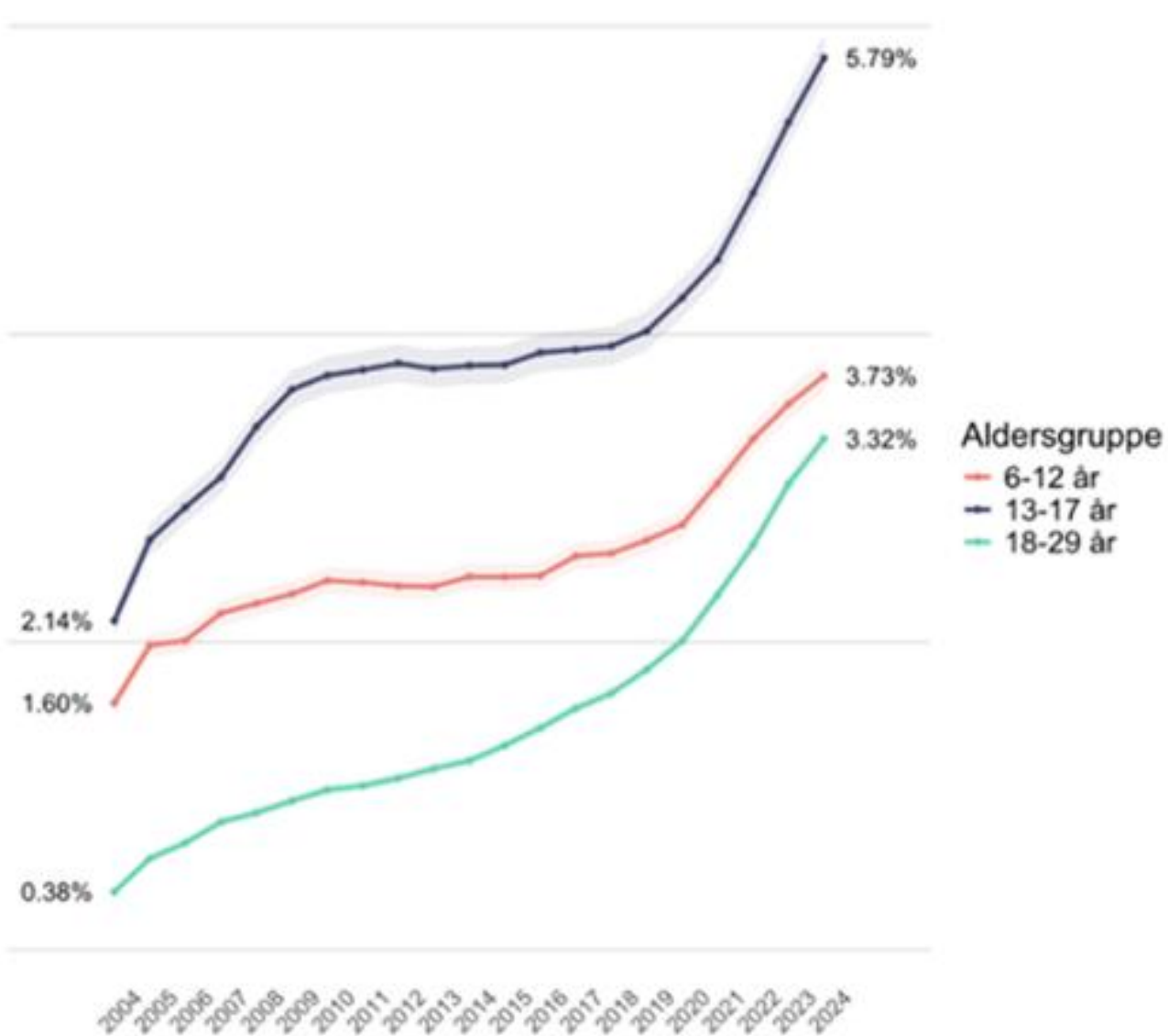
-VEASUSTHEMACHINES

Årlig andel av befolkningen som har hentet ut minst én resept på ADHD medisin

Jenter

Gutter

Risikoen er større for å få en ADHD-diagnose for norske barn som er født etter sommerferien. (Foto: Shutterstock / NTB scanpix)

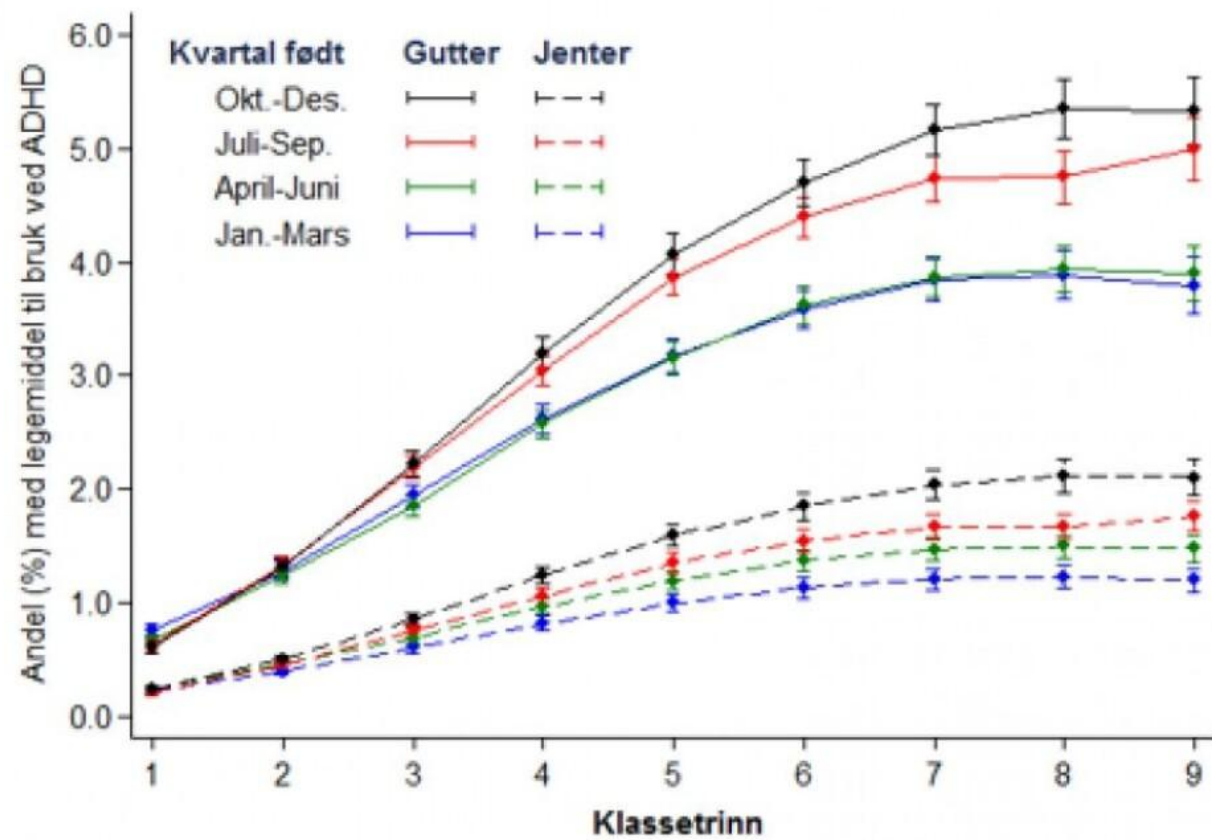
Mest ADHD blant desemberbarna

Barn født på slutten av året får oftere ADHD-diagnose enn barn født tidlig på året. Oktober-, november- og desemberbarn får også mest ADHD-legemidler. Hvorfor det er slik, vet ikke forskerne.

Anne Lise Stranden
JOURNALIST

PUBLISERT 19.05.2017 - 04:00

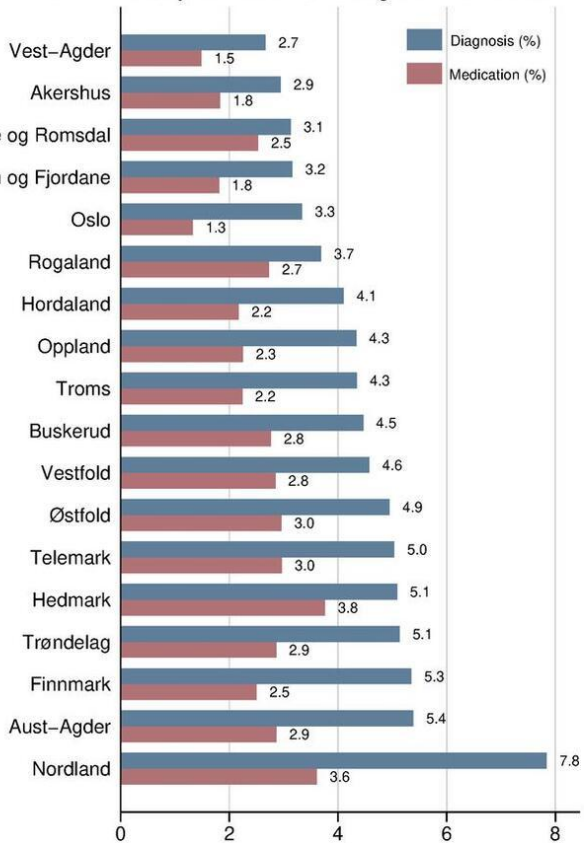
Store geografiske ADHD-forskjeller skal under lupen

Nordland har høyest forekomst av ADHD-diagnoser, mens Vest-Agder ligger nederst. Ny studie skal avdekke hvorfor ADHD diagnostiseres og behandles ulikt.

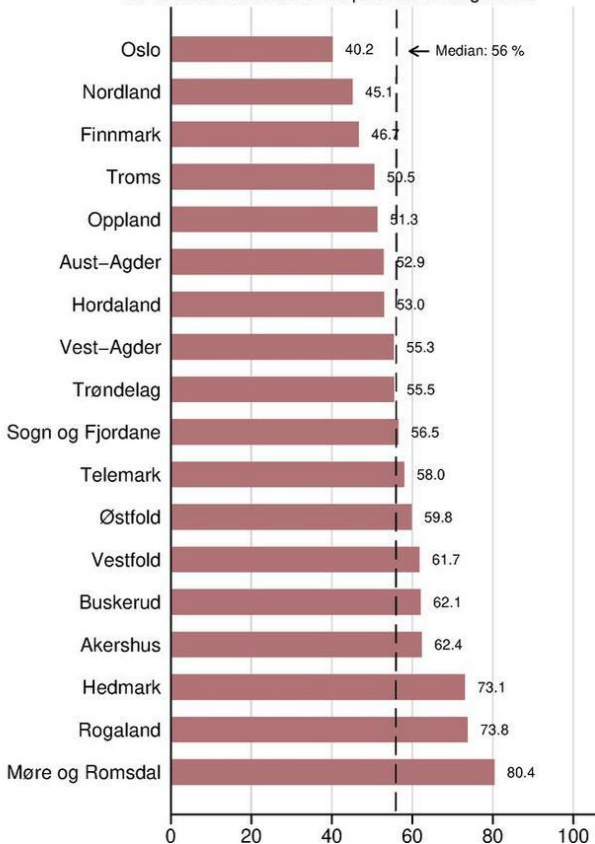

Foto/fill.: Colourbox

WP3–WP4. County variation in ADHD diagnosis and medication

WP4. Medication users as percent of diagnosed

$$C(S, t) = N(d_1)S - N(d_2)Ke^{-rT}$$

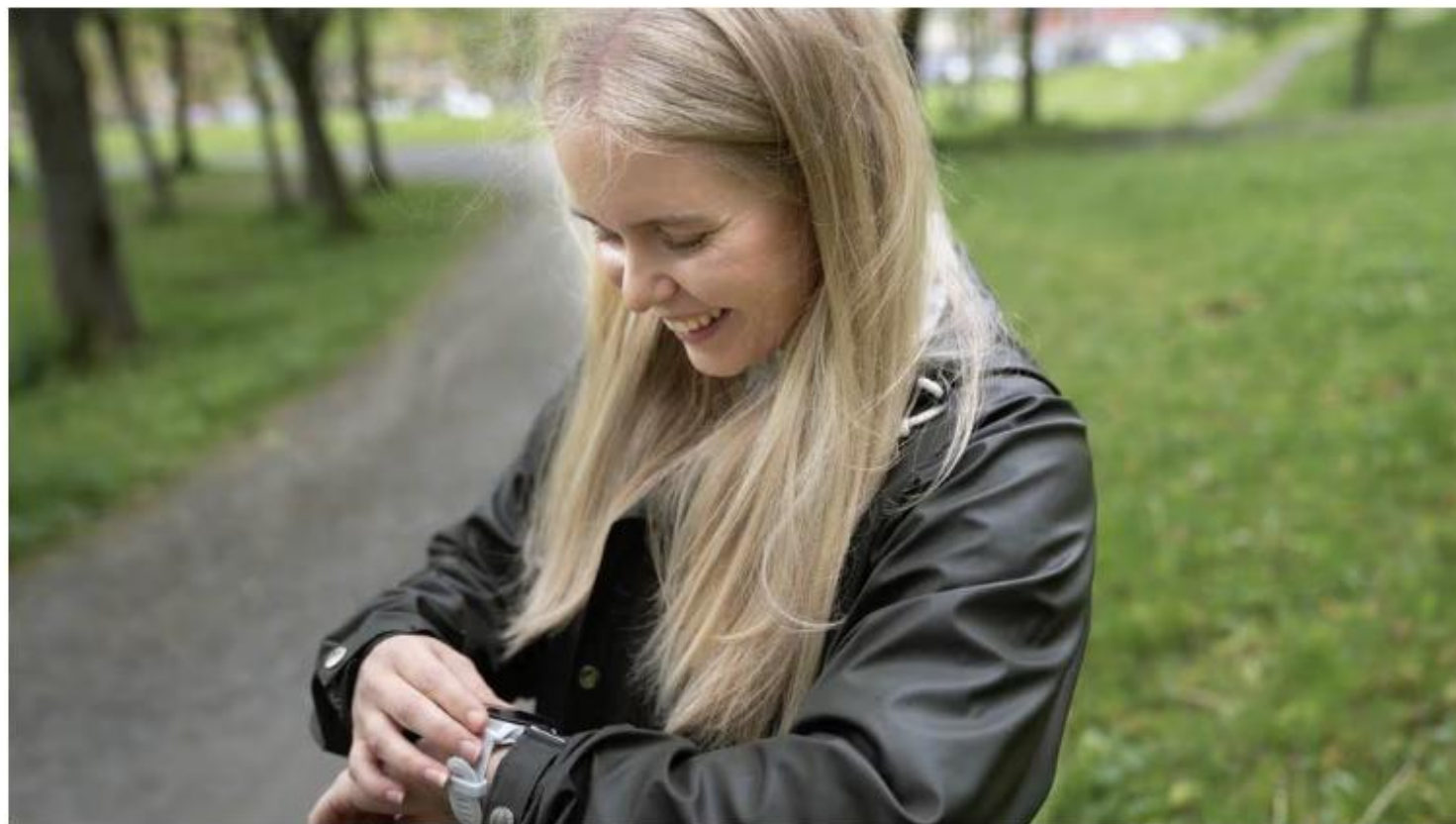
$$d_1 = \frac{\ln\left(\frac{S}{K}\right) + \left(r + \frac{\sigma^2}{2}\right)T}{\sigma\sqrt{T}}$$

$$d_2 = d_1 - \sigma\sqrt{T}$$

Lar pulsklokka styre viktige valg i hverdagen

Anne Sofie Arntsen (24) er en av flere som lar stressmålinger påvirke søvn, mat, alkohol og aktiviteter. Flere forskere advarer mot den nye livsstilen.

[Marthe Svendsen](#)

Journalist

Vi rapporterer fra Trondheim

Publisert 10. juni 2023 kl. 13:06

Oppdatert 12. juni 2023 kl. 15:57

Artikkelen er mer enn to år gammel.

MÅLING: Anne Sofie Arntsen (24) bruker informasjon fra pulsklokka si og stressmålinger for å ta gode

The Quantified Self

Deborah Lupton

SELF-TRACKING

GINA NEFF AND DAWN NAFUS

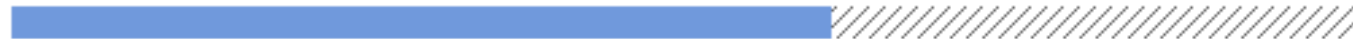

THE MIT PRESS ESSENTIAL KNOWLEDGE SERIES

Optimalisering!

Hva bruker du pulsklokka til?

Trening 🏃 61%

Stressmålinger 😞 5%

ALT! Tilpasse søvn, kosthold, trening, aktiviteter og stress 🧠 25%

Vil at andre skal tenke at jeg er sporty 🍷 8%

16821 stemmer totalt

Teknologier som pulsklokker kan endre måten vi oppfatter oss selv. Det mener Emil Røyrvik, professor i antropologi.

Han sier pulsklokkene kan få oss til å tvile på våre egne subjektive opplevelser.

– Å omgjøre oss selv til tall som vi styrer etter virker **fremmedgjørende**, sier Røyrvik.

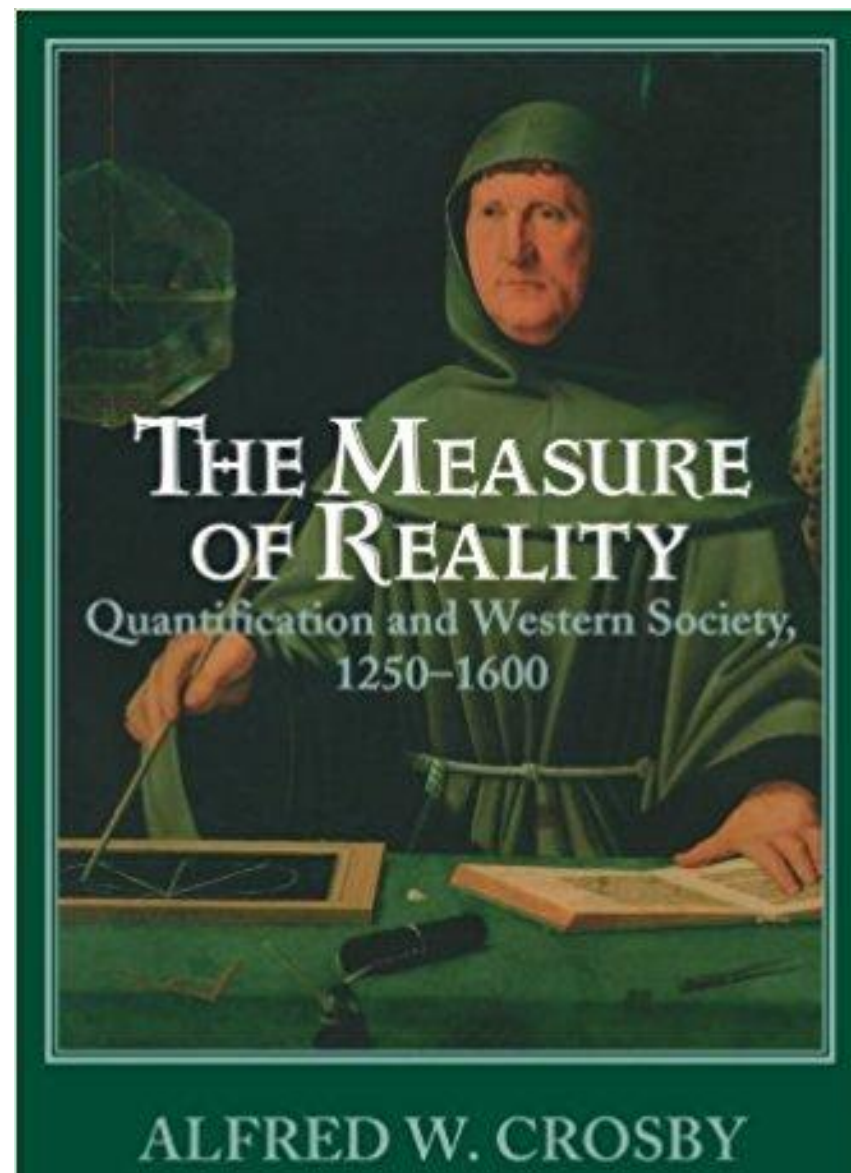
Antropologen sier det å omgjøre helse til tall er **forlokkende**, fordi det gir oss en følelse av styring og kontroll.

– Tallene fremstår som objektive, sanne og nøytrale. Det er de ikke nødvendigvis, sier han.

Røyrvik tror også stressmålinger kan forsterke problemene de forsøker å løse. Vi blir mer stressa av å forholde oss til målingene og det å ikke klare å leve optimalt, sier han. (NRK)

Kvantifisering og måling – vestens triumf

- Besatt av kvantifisering fra ca år 1300
- Oppfinnelsen av “kvantitativ persepsjon”
- Mekaniske klokken (tid) og kanonen (rom), perspektivmaleri, sjøkart, balanseregnskapet, osv.
- Målingens magi: Oxford’s Merton College: visshet, dyd, nåde
- I dag: IQ og EQ og lykke osv.

Det «kvantitative mennesket»

- Kvantitativ persepsjon
- Kvantitativ tankegang
- Kvantitativ kropp
- Kvantitativ mening
- Kvantitativ subjektivitet
- Kvantitativ opplevelse
- Kvantifisering av følelser
- Kvantitative institusjoner («kvalitetsreformen»)
- Kvantitativ kultur og samfunn

Hva gjør dette med oss som mennesker og som samfunn?

THE
QUA

Gender

AUD
CUL

How Ind
are

CRIS SH

TY

ME

JERRY

THE

MARION

NUM
EVER
DAY

MICAEL DAHL
HELGE THORB

Steffen Mau

The
Metric
Society

On the Quantification of the Social

WH
ALC
WA

IMAG
INTH
AGEO

MA

HOW

A NE

AR
&

AI
IN

HOW
POLIC

DA

VI

THE
OF
HOW

ULISE
AND N

New York Times Bestseller

Empire of AI

Dreams and Nightmares
in Sam Altman's OpenAI

Karen
Hao

Oslo-skoler detaljstyres med 273 mål

**** Lektor: – Resultatjaget har gjort Oslo-skolen blind**

Mål og
resultatstyring

MANGE MÅL: Elever i Osloskolen har mye å strekke seg etter. Og skoleledelsen må rapportere oppover om målenes nås. ILLUSTRASJONSFOTO

Rapport fra 22. juli-kommisjonen

22. juli

«Det framstår derfor for kommisjonen som politiet har utviklet mål på de områdene som er enklest å måle – ikke nødvendigvis på de områdene der klare mål og forventninger er viktigst.»

PU (Politiets utlendingsenhet) og PUs ledelse er i en håpløs situasjon. Presset på måltall skaper frustrasjon og usikkerhet i organisasjonen. Det er en stor ubalanse mellom oppgaver og ressurser til tross for at det er mye penger i systemet. De pålagte politiske føringer fra statsråden om måltall, 7800 uttransporteringer for 2015, styrer all aktivitet.

«Politiske føringer om måltall er i ferd med å bryte ned arbeidsmiljøet i PU»

Etterforske effektivt med høy kvalitet	Andel voldssaker med særskilt frist avgjort innen frist (90 dager)	6	80 % innen frist <i>I tillegg til andel innen frist synliggjøres gjennomsnittlig saksbehandlingstid i PSV.</i>
Etterforske effektivt med høy kvalitet	Andel saker med person u/18 innen frist (42 dager)	7	80 % innen frist <i>I tillegg til andel innen frist synliggjøres gjennomsnittlig saksbehandlingstid i PSV.</i>
Etterforske effektivt med høy kvalitet	Tilrettelagte avhør	8	100 % innen frist
Etterforske effektivt med høy kvalitet	Saksbehandlingstid voldtektssaker	9	130 dager
Forbedre respons og beredskap	Responstid 80 % < 2 000 2 000-20 000 >20 000	10	De nasjonale ambisjonene for responstid i 2019 for 80 persentilen innenfor de ulike innbyggerkategoriene er < 2 000 – 30 minutter 2 000-20 000 – 19 minutter >20 000 – 11 minutter
Forbedre respons og beredskap	Aksesstid	11	Min. 95 % innen frist
Andre krav til tjenesten	Uttransportering med tvang	12	6 000 totalt <i>4 890 differensieres per politidistrikt</i>
Andre krav til tjenesten	Oversitting i arrest	13	Oversitting skal unngås
Andre krav til tjenesten	Barn i arrest	14	Personer under 18 år bør ikke settes i arrest

Strategisk mål	Styringsindikator	Nr.	Nasjonalt resultatkrav 2019
Forebygge målrettet og i samarbeid med andre	Forebygging gjennom forvaltning	1	5 000 bekymringsmeldinger
Forebygge målrettet og i samarbeid med andre	Ruspåvirket kjøring	2	4 518
Forebygge målrettet og i samarbeid med andre	Fartsovertredelser	3	10 533
Etterforske effektivt med høy kvalitet	IPA >3 md.	4	10,4 % restansegrad <i>I tillegg til restansegrad synliggjøres antall restanser i PSV.</i>
Etterforske effektivt med høy kvalitet	IPA > 12 md.	5	1,6 % restansegrad <i>I tillegg til restansegrad synliggjøres antall restanser i</i>

Politiets styringsindikatorer (2019)

Hva skjer med politiarbeidet når det styres slik?

THE WIRE

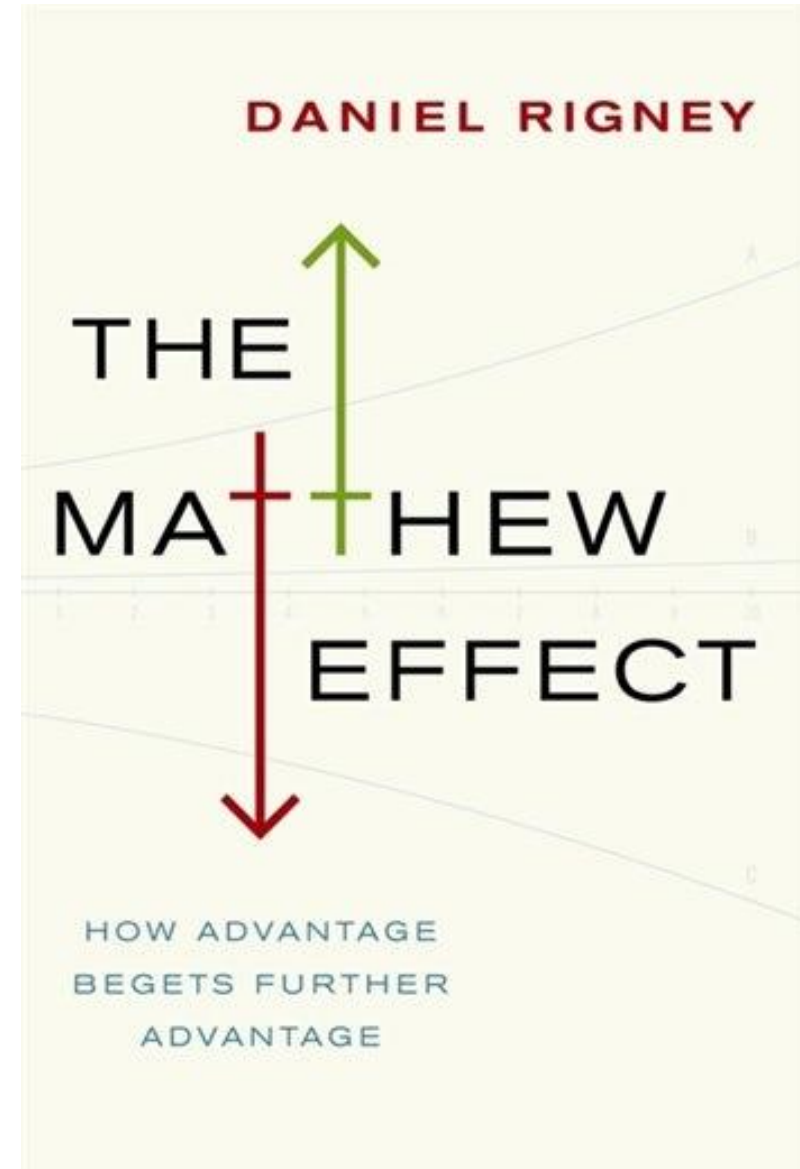

«Matteus-effekten»

«The rich get richer and the poor get poorer»

Matteus 13:12, Jesus sier: «For den som har, ham skal gis, og han skal ha overflod; men den som ikke har, fra ham skal endog tas det han har».

Sosiologen Robert K. Merton

Satte krav om siteringer for å søke professorstillinger. Da økte selvsiteringene i Italia.

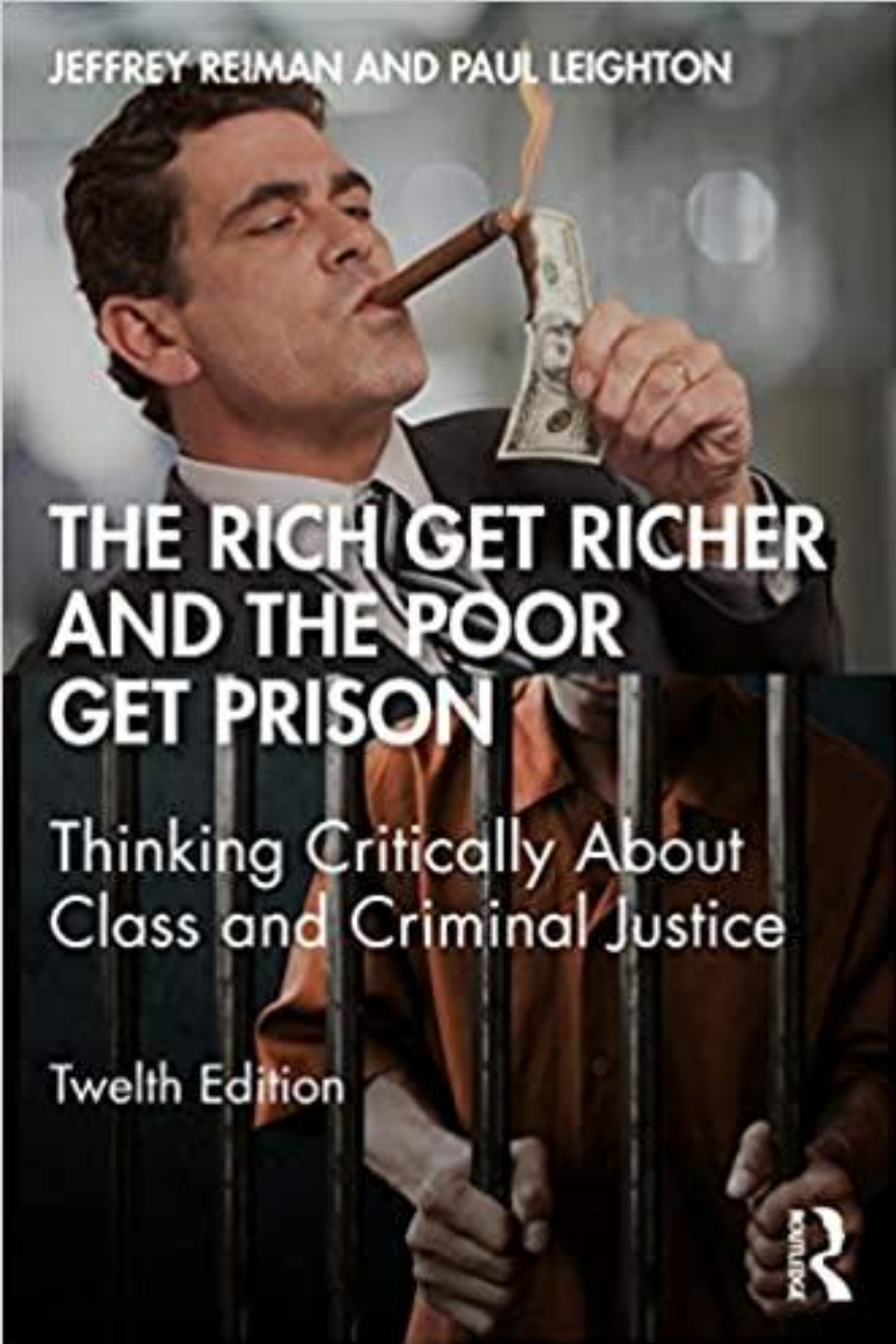
Italia. Sitering av seg selv eller kolleger i samme land har økt raskere i Italia enn andre land, viser studie. Forskere mener det henger sammen med en universitetsreform fra 2010.

TEKST:
ESPEN LØKELAND-STAI
+47 950 88 841

Matteuseffekten:
selvforsterkende
akkumulering av
kvanitativ (og
kvalitativ) fordel
eller ulempe

- Rikdom avler rikdom (penger avler penger, børser, skatt, arv) – og fattigdom avler fattigdom
- Suksess avler suksess (siteringer, likes, følgere, kjendiser, influensere, mote, streaming, musikk/spotify, idrett, etc).

JEFFREY REIMAN AND PAUL LEIGHTON

THE RICH GET RICHER AND THE POOR GET PRISON

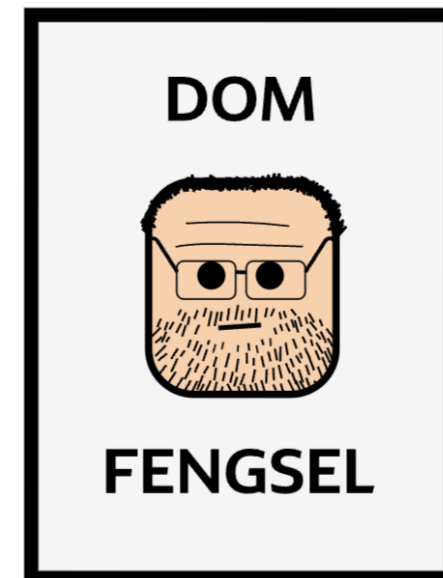
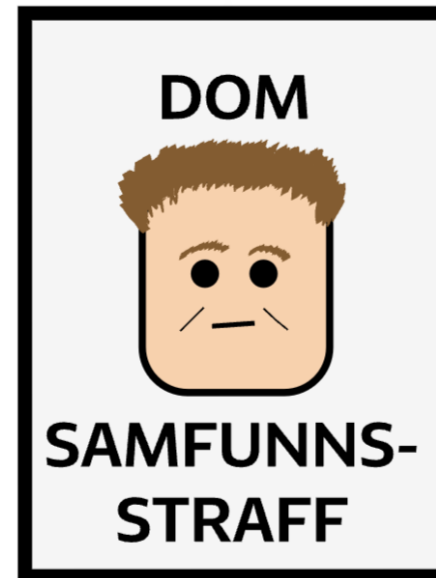
Thinking Critically About
Class and Criminal Justice

Twelfth Edition

«The rich get richer and the poor get prison»

Viser at rettsvesenet er vridd
mot de fattige/underklassen
fra start til slutt.

Undersøkt 9000 dommer
Tjener du mer enn 700 000 får du i snitt
46 prosent kortere fengselsstraff enn en
som tjener under 200 000

Frank fikk fengsel – en rikere mann slapp

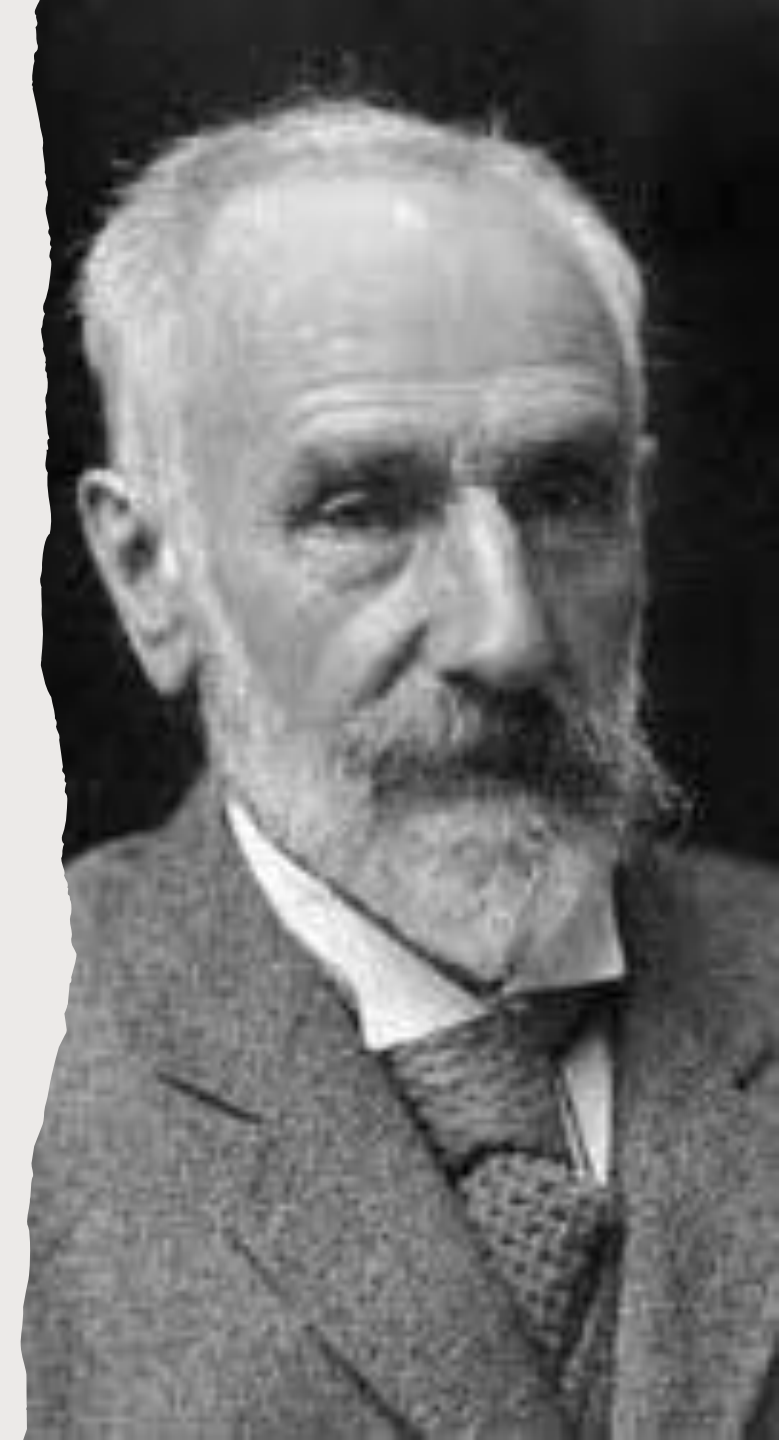
NRK kan avsløre et hittil ukjent klasseskille i norske domstoler: Tjener du lite, straffes du hardere.

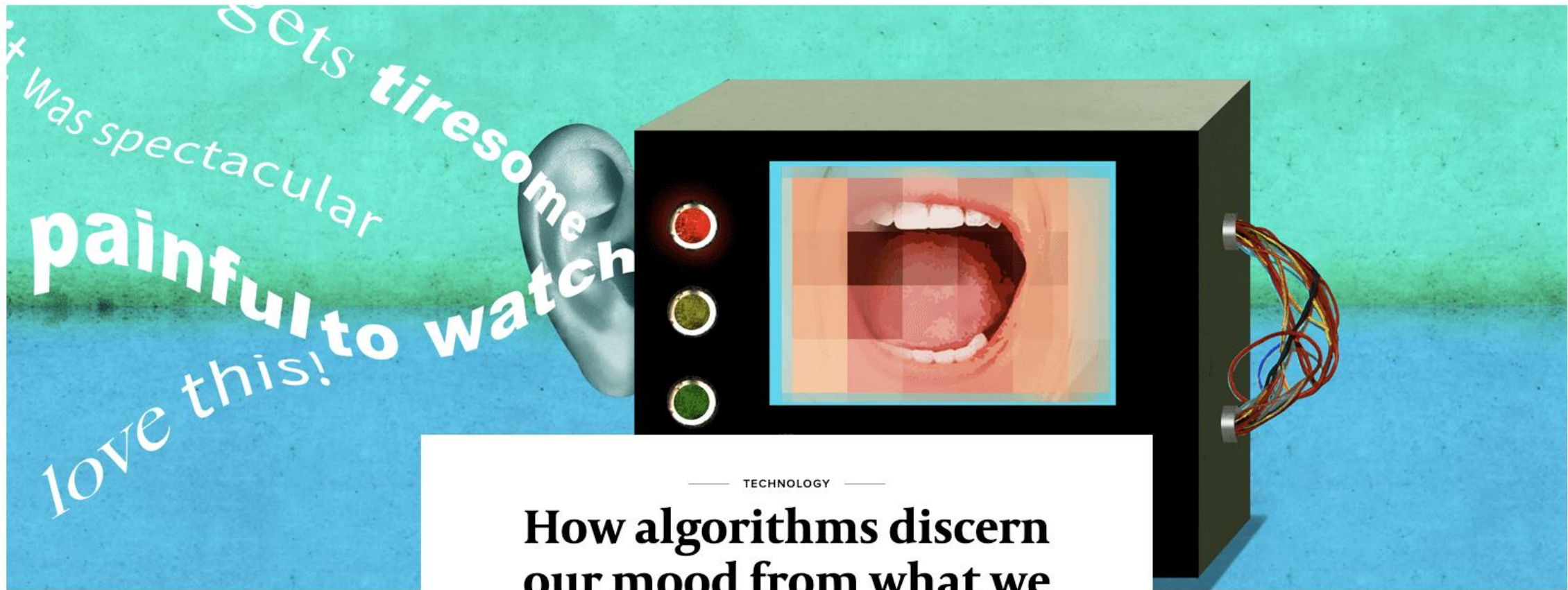

Lykkemåling Hedonometrien

Bentham (1748–1832)
og Edgeworth

- Studiet av **lykke** som et målbart økonomisk aktiva (“erfart nytte”)
- The **felicific calculus** (latin, felicificus/felix = lykke) eller **hedonistisk beregning** er en algoritme som måler ulike dimesnjoner ved opplevd lykke kvantiativt.
- Måleenheten her blir kalt “hedoner”
- Edgeworths “hedonimeter” – en objektiv lykkemålemaskin

TECHNOLOGY

How algorithms discern our mood from what we write online

Researchers and companies are harnessing computers to identify the emotions behind our written words. While sentiment analysis is far from perfect, it manages to distill meaning from huge amounts of data — and could one day even monitor mental health.

By Dana Mackenzie | 09.14.2020

Teaching computers to assess the emotional tone of a piece of writing — a task called sentiment analysis — is becoming more widely used as researchers, companies and even mental health professionals delve into people's social media musings for insights.

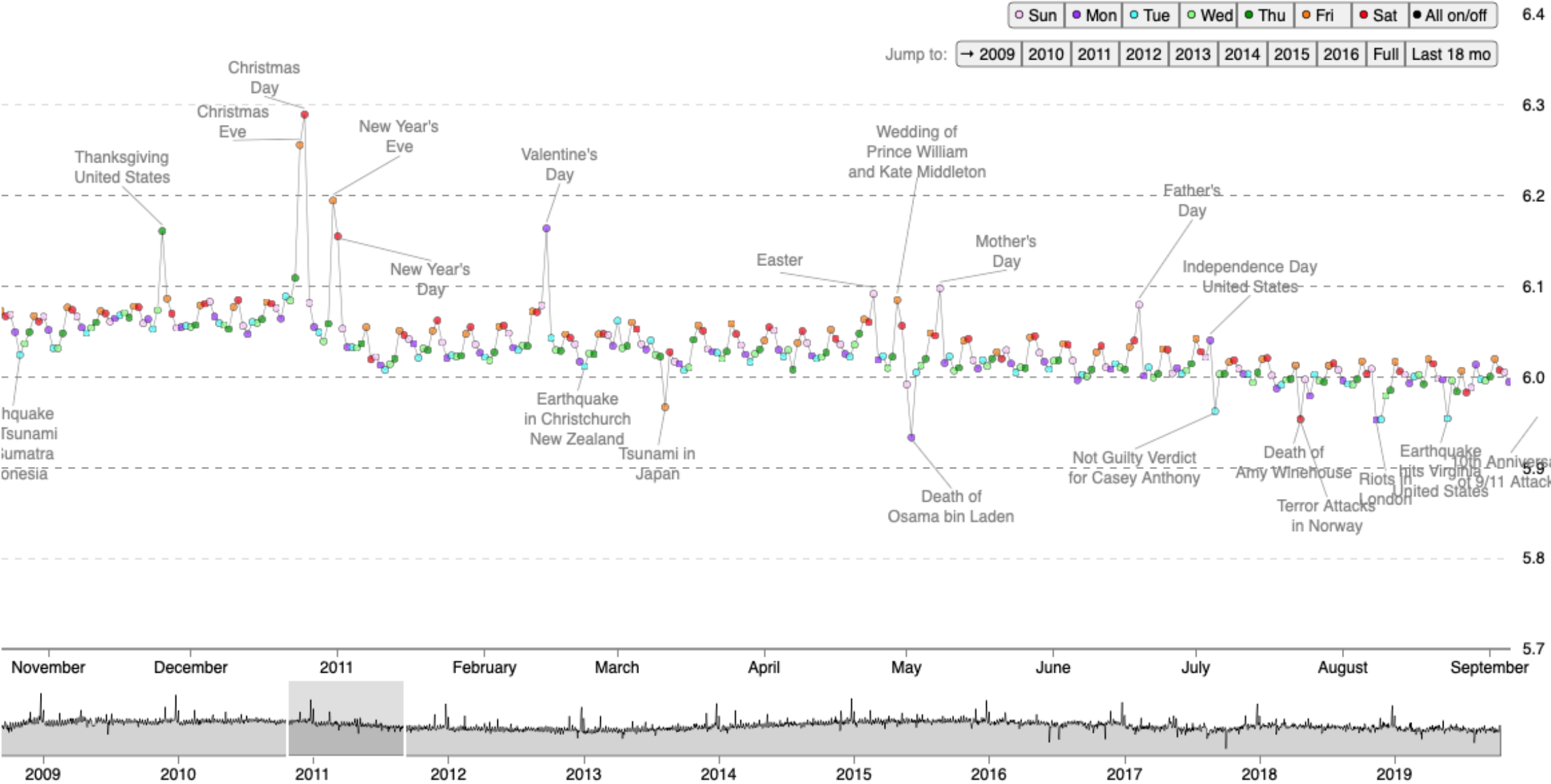
CREDIT: MICHAEL MORGANSTERN

Average Happiness for Twitter

All Tweets in English.

hedonometer.org

Ny forskning: Penger og økt forbruk er ikke veien til lykke

Vil du bli lykkelig bør du gro planter og pleie relasjoner, ifølge professor bak ny lykkeforskning.

«Materiell overflod er oppskrytt»
Det er sosial og psykologisk «overflod» som teller

Lotto er ikke lykken

Social Indicators Research Series 86

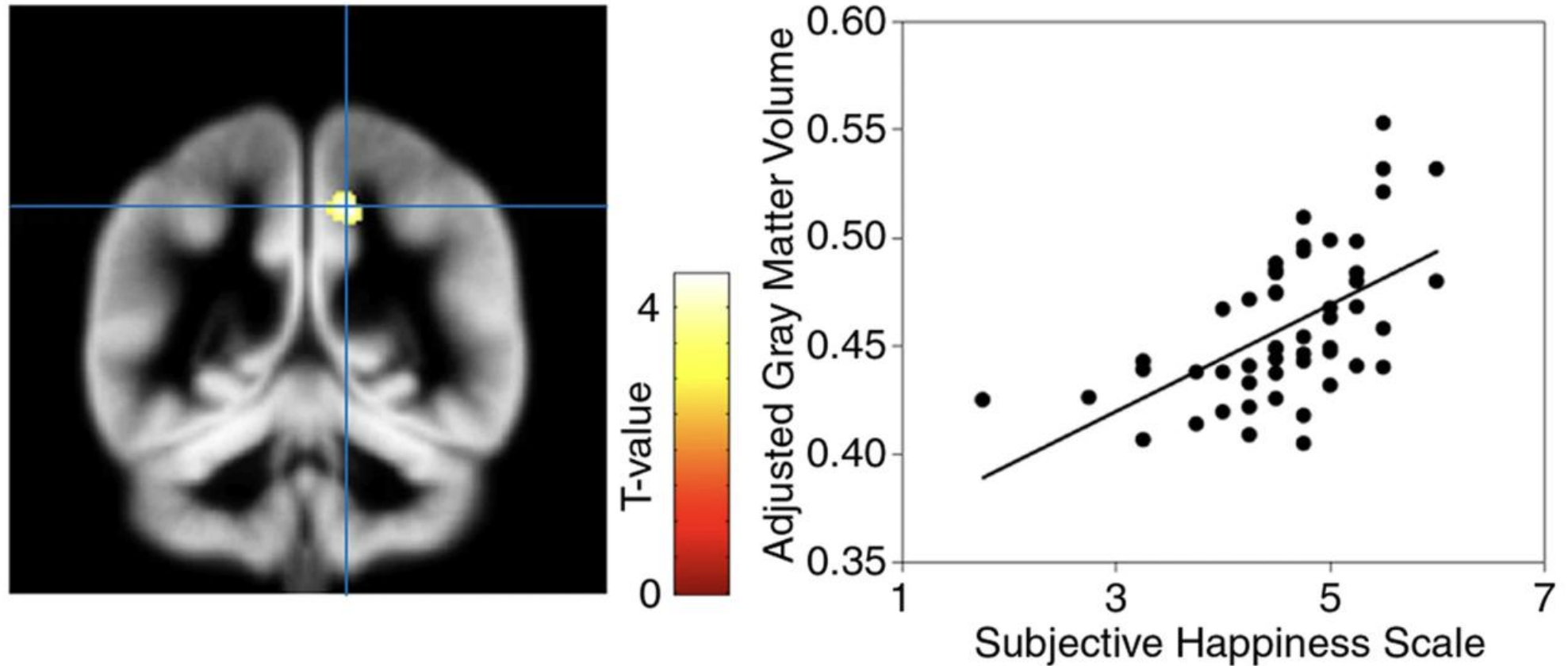
R. Allan Freeze

The Metrics of Happiness

The Art and Science of Measuring
Personal Happiness and Societal
Wellbeing

 Springer

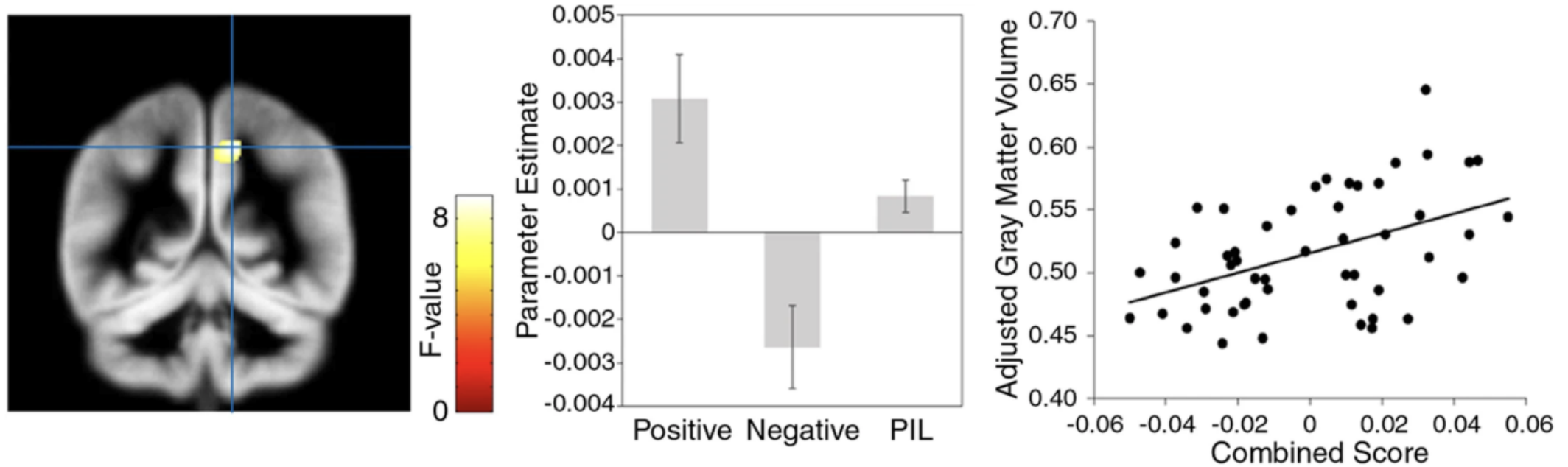
From: [The structural neural substrate of subjective happiness](#)

Brain region significantly associated with the subjective happiness score.

Sato, W., Kochiyama, T., Uono, S. *et al.* The structural neural substrate of subjective happiness. *Sci Rep* 5, 16891 (2015). <https://doi.org/10.1038/srep16891>

From: [The structural neural substrate of subjective happiness](#)

Brain region significantly associated with the combined positive and negative emotional intensity and purpose in life scores.

Sato, W., Kochiyama, T., Uono, S. *et al.* The structural neural substrate of subjective happiness. *Sci Rep* 5, 16891 (2015). <https://doi.org/10.1038/srep16891>

Forente
Nasjoner

FNs regionale
informasjonskontor

AKTUELT

Søk...

Om UNRIC ▾

Karriere ▾

Bærekraftsmålene ▾

FN-systemet ▾

Norge nok engang blant verdens lykkeligste land

UNICEFs administrerende direktør Catherine Russell blir møtt av barn i en barnehage i Vietnam, hvor UNICEF støtter utvikling av tidlig barndom. Foto: ©UNICEF/Truong Viet Hung

Aktuelt

«Verdens lykkerapport 2024»:

Norge igjen kåret til minst lykkelig land i Norden

Norge havner igjen bak sine nordiske naboland i FNs årlige lykkeåring. Særlig én gruppe peker seg ut som minst tilfreds.

TOPP SYV: Norge rangeres i år som det syvende mest lykkelige landet, og havner dermed nederst blant landene i Norden. Her illustrert med Sveriges statsminister Ulf Kristersson, Norges statsminister Jonas Gahr Støre, Islands statsminister Katrín Jakobsdóttir og Danmarks statsminister Mette Frederiksen under Nordisk råd i fjor. Foto: Fridtjof Sørensen / TV2

Finnene fortsatt lykkeligst – Norge på sjuendeplass nok en gang

ANNONSE

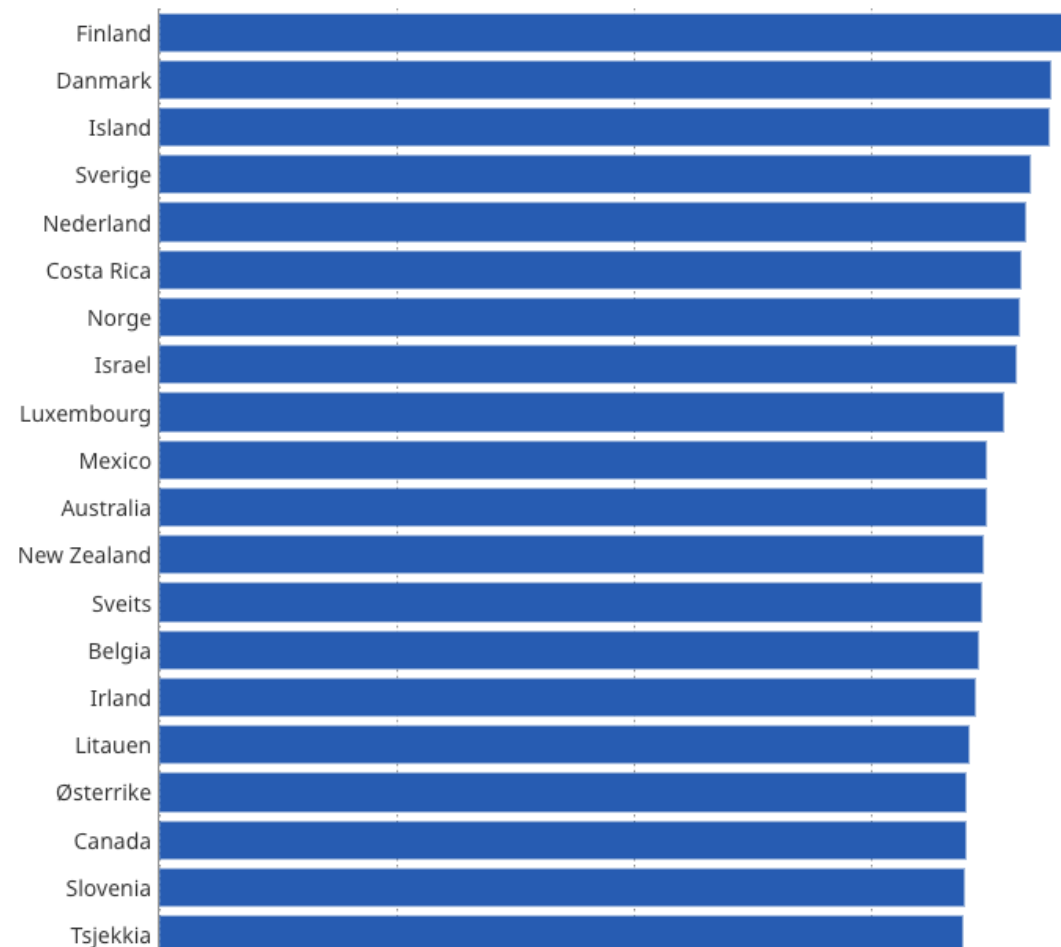
ANNONSE

FINNER MEST LYKKELLIGE: I Finland er man lykkeligst i hele verden. Bildet er fra en gate i Helsingfors forrige uke. Foto: Sergei Grits / AP / NTB Foto: Sergei Grits (AP) (NTB)

For åttende år på rad topper Finland

Lykkeindeks

Skala: 1-10 (der 10 er best) (2024)

Jakten på lykken og det gode liv

- Har «vestlig sivilisasjon» virkelig gjort livet bedre og lykkeligere for alle? (slik populære forskere som Steven Pinker og Jared Diamond hevder)
- Folk som levde i begge «verdenene» – hva valgte de?

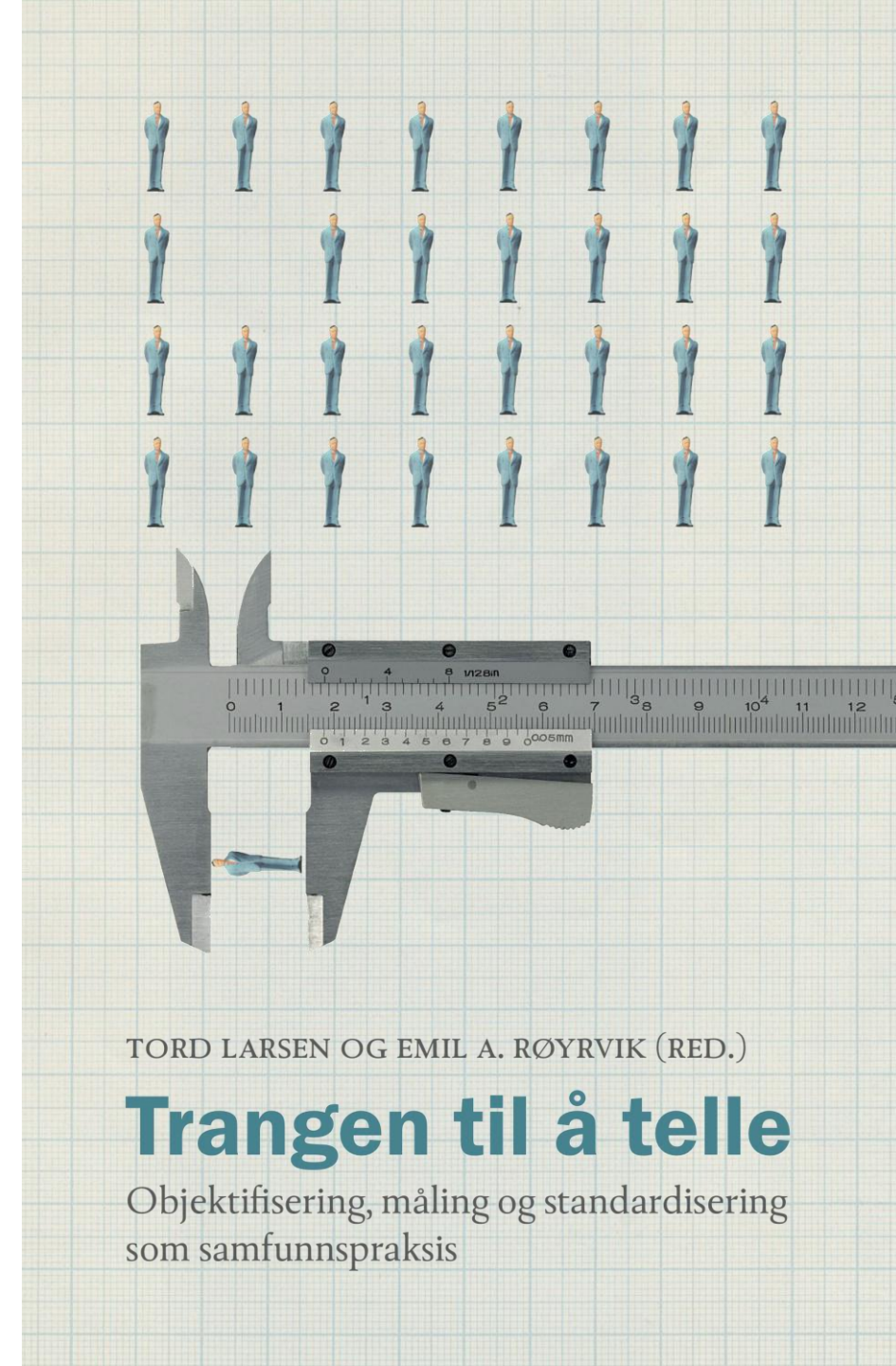
“Trangen/tvungen til å telle”

Former individer, organisasjoner og samfunn.

Hva kan det gjøre med oss?

Instrumentalisering og fremmedgjøring

= meningstap, verditap, sosialt tap, verdenstap

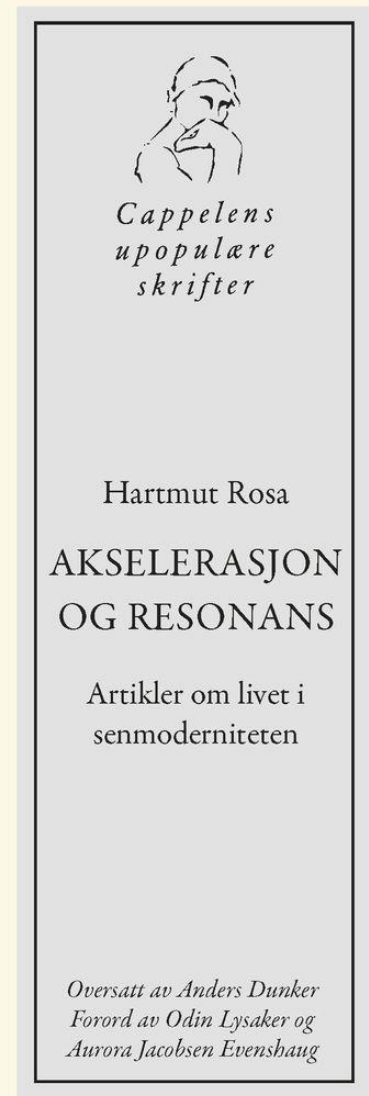
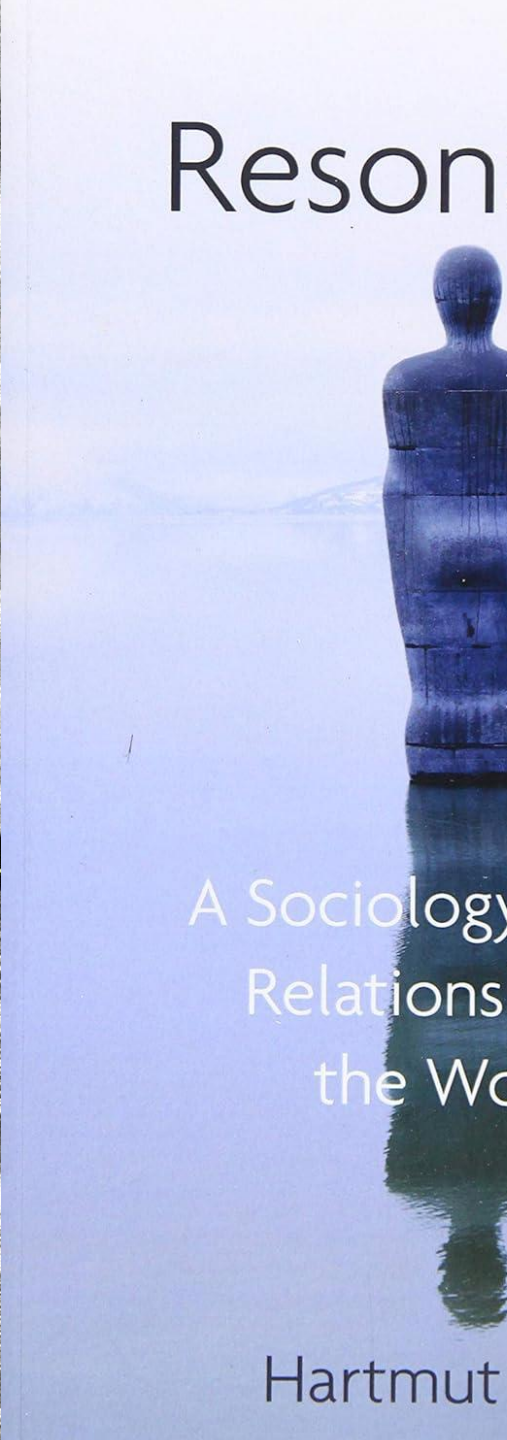
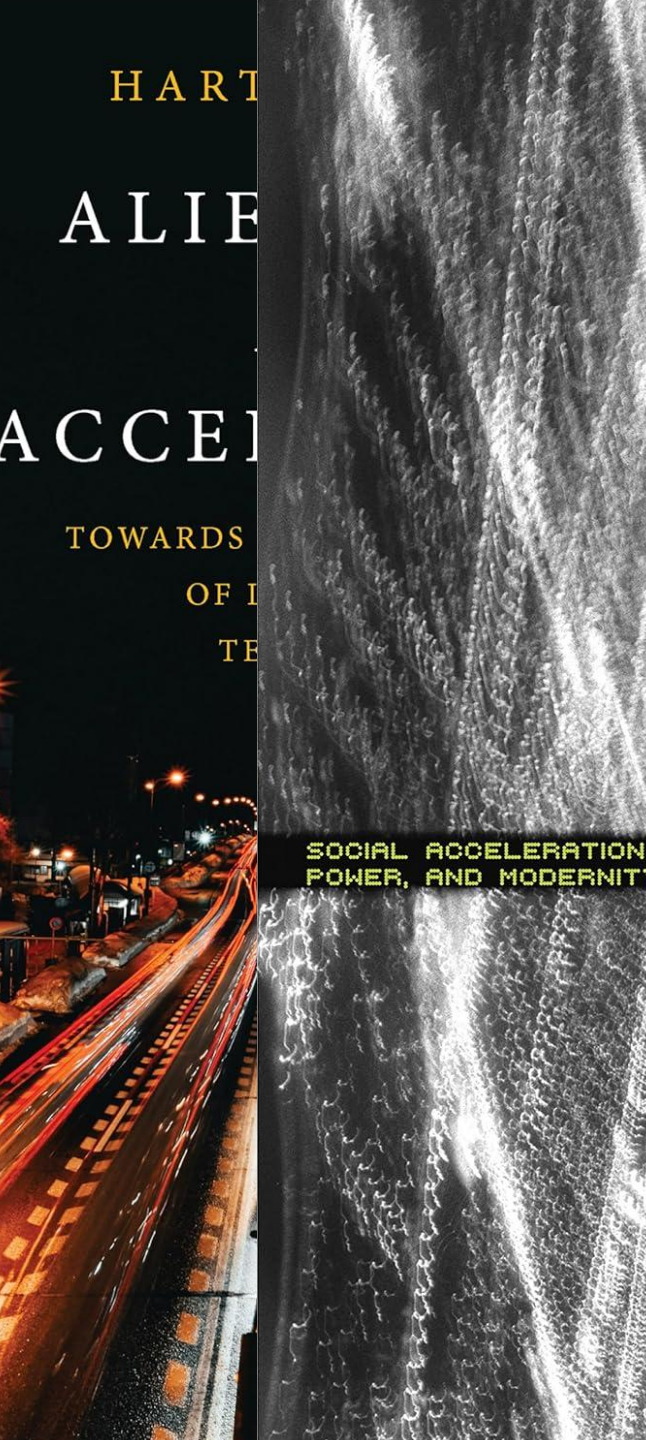
Fra Hegel og Marx til
Heidegger og Rosa
Livet fullt av usynlige
«feller» - som vi har skapt

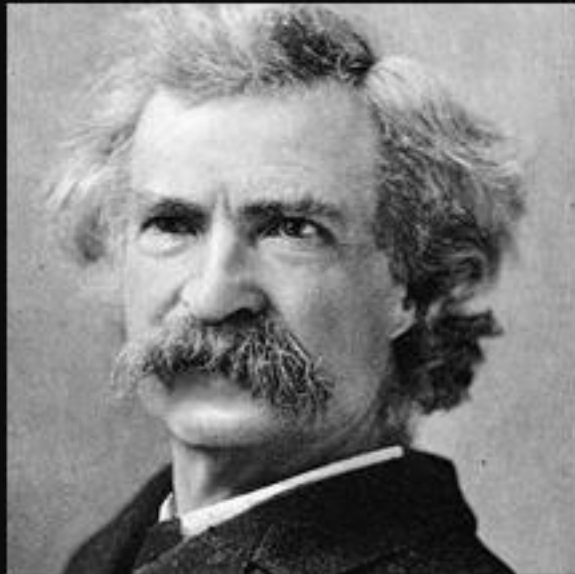
Meningsløshet
Tap av identitet
Avmakt
Fremmed for seg selv
Verden blir taus

Rahel Jaeggi
Fremmedgjøring

Oversett av
Regine Rørstad Torbjørnsen

H//O//F

There are lies, damned lies and
statistics.

~ Mark Twain

AZ QUOTES